

Le débat talmudique : il s'agit davantage d'affiner sa propre pensée que de détruire les arguments de

Débat talmudique

Punition et rétribution des mitsvoth

Le Talmud va présenter deux thèses: celle de Rabbi Yaakov qui pense qu'en ce bas-monde il n'existe aucune récompense ou punition pour l'accomplissement d'une mitsva, et celle de ses opposants.

Le Talmud ne tranche pas, mais conclut en citant le cas d'Elisha ben Abouya surnommé « Aher » (l'Autre).

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לט עמוד ב

וכל העושה מצוה אחת יתירה על זכותיו - מטיבין לו? ורמינהו: כל שזכותיו מרובין מעונותיו - מריעין לו, ודומה כמי ששרף כל התורה כולה ולא שייר ממנה אפילו אות אחת, וכל שעונותיו מרובין מזכותיו לו, ודומה כמי שקיים כל התורה כולה ולא חיסר אות אחת ממנה! אמר אביי: מתניתין, דעבדין ליה יום טב ויום ביש. רבא אמר: הא מני? רבי יעקב היא, דאמר: שכר מצוה בהאי עלמא ליכא; דתניא, רבי יעקב אומר: אין לך כל מצוה ומצוה שכתובה בתורה שמתן שכרה בצדה, שאין תחיית המתים תלויה בה; בכיבוד אב ואם כתיב: +דברים ה+ למען יאריכון ימך ולמען ייטב לך, בשילוח הקן כתיב: +דברים כב+ למען ייטב לך והארכת ימים, הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות, ועלה לבירה ושלח את האם ונטל את הבנים, ובחזירתו נפל ומת, היכן טובת ימיו של זה? והיכן אריכות ימיו של זה? אלא, למען ייטב לך - לעולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימך - לעולם שכולו ארוך. ודלמא לאו הכי הוה! ר' יעקב מעשה חזא. ודלמא מהרהר בעבירה הוה! מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה. ודלמא מהרהר בעבודת כוכבים הוה, וכתיב: +יחזקאל יד+ למען תפוש את בית ישראל בלבם! איהו נמי הכי קאמר: אי סלקא דעתך שכר מצוה בהאי עלמא, אמאי לא אגין מצות עליה כי היכי דלא ליתי לידי הרהור. והא א"ר אלעזר: שלוחי מצוה אין נזוקין! התם בהליכתן שאני. והא אמר רבי אלעזר: שלוחי מצוה, אינן נזוקין לא בהליכתן ולא בחזירתן! סולם רעוע הוה, דקביע היזיקא, וכל היכא דקביע היזיקא לא סמכינן אניסא, דכתיב: +שמואל א' טז+ ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני. אמר רב יוסף: אילמלי דרשיה אחר להאי קרא כרבי יעקב בר ברתיה, לא חטא. ואחר מאי הוא? איכא דאמרי: כי האי גוונא חזא; ואיכא דאמרי: לישנא דחוצפית המתורגמן חזא דהוה גריר ליה דבר אחר, אמר: פה שהפיק מרגליות ילחך עפר? נפק חטא.

Talmud de Babylone traité Kiddoushin 39 b

On a opposé (à cette mishna, cet autre texte) : « Celui dont les mérites dépassent les fautes on lui fera du mal et il ressemble à quelqu'un qui aurait brûlé toute la Torah sans en laisser même une seule lettre. Et celui dont les fautes dépassent les mérites on lui fera du bien et il ressemble à quelqu'un qui aurait accompli toute la Torah sans en négliger une seule lettre. » Abayé dit: notre mishna enseigne qu'un jour de prospérité et un jour d'adversité sont réservés pour chaque personne. Rabba demande : Qui est l'auteur (de ce second texte) ? Rabbi Yaakov qui a dit qu'il n'existe pas de récompense pour l'accomplissement des mitsvoth dans ce monde. Car nous avons appris : « Rabbi Yaakov enseigne : tous les commandements de la Torah, pour lesquels leur récompense est mentionnée à côté, dépendent tous de la résurrection des morts ; ainsi à propos du respect du père et de la mère, il est écrit (Dt 5) : *afin que tes jours se prolongent et qu'il te soit fait du bien, et pour le renvoie du nid de l'oiseau*, il est écrit (Dt 22) : *afin qu'il te soit fait du bien et que tu prolonges tes jours*. Prenons la situation d'un père qui dit à son fils : monte sur le toit et prends pour moi les oisillons. Il est monté sur le toit, il a renvoyé la mère et il a pris les enfants et en redescendant, il tombe et meurt. Où donc est le bien de celui-ci et où sont les prolongements des jours. En fait voilà comment comprendre ce verset : afin qu'il te soit fait du bien dans le monde qui sera tout entier bon, dans le monde où le jour est tout entier en longueur.

Mais peut-être cela ne s'est pas passé ainsi ! (Réponse) Rabbi Yaakov a vu ce fait. (Objection) Mais peut-être que ce fils pensait-il commettre une faute ? (Réponse) Le Saint, béni soit-Il, béni soit-Il, ne considère pas une mauvaise pensée comme une mauvaise action. (Objection) : Peut-être pensait-il à l'idolâtrie (qui est une faute en pensée) comme le dit Ezéchiel (14) : « afin de juger la maison d'Israël dans son cœur » ? (Réponse) Si on souscrit au principe qu'il n'y a une récompense de mitsvoth dans ce monde-ci, pourquoi la mitsva ne l'a pas protégé contre les mauvaises pensées, pourtant Rabbi Eléazar a enseigné que ceux qui accomplissent une mitsva ne connaissent aucun dommage ? (Objection) La mitsva protège à l'aller (pour accomplir la mitsva). (Réponse) Rabbi Eléazar a dit que ceux qui accomplissent une mitsva ne connaissent aucun dommage ni à l'aller, ni au retour. (Objection) L'échelle était défectueuse et dans le cas où il y a un danger avéré on ne compte pas sur le miracle, comme il est dit (I Samuel 16) : Samuel dit : j'irai vers Saül en entendant cela il me tuera.

Rav Yossef enseigne : si Aher avait su interpréter ce passage (du respect des parents et du nid de l'oiseau) de la même manière que Rabbi Yaakov, il n'aura jamais fauté (en devenant apostat). Qu'est-il arrivé à Aher (pour qu'il devienne apostat) ? Il a vu ce cas (le père demandant à son fils d'aller lui chercher les oisillons). D'autres disent : Il a vu la langue de l'interprète (des maîtres) qui était portée dans la bouche d'un porc. Alors il (Aher) a déclaré : cette langue qui portait des perles a été réduite à lécher la poussière. Il sortit et fauta.

Un simple nid d'oiseau peut devenir prétexte d'une mitsva.

Traduction : d'après Rivon Krygier